

LUKÁTS JÁNOS

Ház az út mellett

Volt András, amikor kiért a városból, mindig lekapcsolta autójában a rádiót. Útja dombok között vezetett, apró erdőkön át, völgyek fölött, kanyarok enyhítették az egyhangúságot. Volt András ilyenkor a csöndet választotta a tomboló rádiózene helyett, beszéljenek a természet színei és formái.

Minden héten ezen az úton járt, ismerte a reggeleket és a délutánokat, a fényeket és az árnyékokat, tudta, miként követik egymást az erdőzugok, hol látni hosszan maga előtt az országút futását, és hol bukkan ki egy-egy pillanatra a vasút fényes sín párja.

Péntek délután édesanyjához utazott haza, a kis Heves megyei faluba. Egy óra volt talán az út, mégis teljesen átformálta Volt Andrást. Amikor kocsijába ült a fővárosban, problémákat hordozó és döntésekkel küszködő intézetvezető volt, maga ura, maga felelősségével. Amikor alig ötven perc múlva, lelassított a családi ház előtt, és megkönnyebbülten hátradőlt az ülésen, már a gondoktól egérutat nyelő menekült volt, tagja a családnak, része a falunak, fia a vidéknek. Nem tett semmit, hogy ez a változás, ez az ördögös személycsere megtörténjék benne, csak ki kellett futnia abból a világból, amelyet ő szervezett maga köré, át abba a másikba, amely láthatatlanul körülvette és magába zárta.

Először mindig anyját kereste, a családi házat – a két fogalom természetes módon fonódott össze tudatában. Édesanyja szerényen meghúzódott, lassan mégis kiszorult a házból, amelyben az egyre növekvő nagycsalád lakott, de ők éltek a szomszéd házban, meg a szemközti tizenháromban, meg a hozzáépült toldaléképületben is, meg még sokfelé a faluban. Volt Andrásnak a ház anyját és a saját gyermekkorát jelentette. Ide jött mindig haza. Először ide, anyjához, aztán legtöbbször mégis elcsalta, magával hurcolta a család többi tagja, akiket nem akart megsérteni, meg akiknek az öröme-gondja azért foglalkoztatta a péntekenként hazatérő, hétfőnként eltávozó fiút, testvért, sógort.

Ahogy haladt az úton, Volt András szeme megakadt egy házon. Nem volt új a ház, bizonyosan ott állt korábban is, de eddig a tekintetét soha nem vonta magára. Domboldalban kanyargott itt az út, a ház a völgybe nézett. Szépen épített ház volt, terméskő lábazon állt, a völgy felé még egy szint volt alatta, garázs talán vagy pince. Körülötte gondozott kert, gyümölcsfákkal és díszcserjékkel, szigetként álló bokrokkal. Ápolt fű zöldellt a ház körül, ritkán rakott kerítés, közei semmit se titkoltak el, a napjárta sarokba talán sziklakertet akart rakni, aki a kertet létre hozta. A ház zárva volt, embernek nyoma se látszott. Egy labda, egy ásó, egy locsolócső vagy megterített asztal nem volt sehol. Volt András lelassított, aztán meg is állt. Nem a ház előtt, egy kicsit túlszaladt rajta.

Hirtelen odaképzelte magát a házba. Gondolatban kinyitotta az ablakot, először az út felé, és kinézett a ház előtt álló kocsijára. Elmosolyodott, aztán a völgy felé

néző ablakon át soká-soká nézte a patakot, odalenn a bozótosban. A füzes tavaszi barkáit, azt a két farakást, amelyik már évek óta ott mohosodik az erdő szélén. A völgyből feldohogott a Nógrád felé kanyarodó szárnyvasút, sípolt egyet, Volt András fölrezzent szemlélődéséből, képzeletében bezárta a ház ablakát – aztán egy mély levegőt szívott és indított.

Hosszúkat hallgatott odahaza ezen a hétvégen, szórakozottan a kezébe fogta édesanyja kezét, mint aki valahová a távolba figyel. Volt valami rejtélyes a Volt András mosolyában, édesanyja fürkészve nézett a fia szemébe. Hétfőn hajnalban, a főváros felé menet egész kocsisort előzött Volt András, szemét se vette le az országútról, és elsuhant a ház mellett.

A következő pénteken lassított a háznál, le is tért az útról, volt ott egy szélesebb fűsáv, olyan parkolóféle. Most a másik oldalról vette szemügyre a házat, innen szép terasz kapcsolódott az oldalához. Kőbabák álltak négyszögben, a falhoz pedig egy összecsucott napernyő támaszkodott. Az egyetlen tárgy volt, amely emberi jelenlétről vallott.

Volt András a szabadságra gondolt, amelyből egy hétvégi háznyi talán neki is kijárna, ha akarná. Egy ilyen ház. Ez a ház. Igen, ez a ház, amelyet talán nem is az ő álmai szerint építettek, de amelyhez ő, Volt András, mostantól a saját álmait igazítja.

– Megveszem és beleköltözöm. Mostantól ez leszek én, a magam képére átformálom, – gondolta, de valójában semmit nem akart megváltoztatni a házon. A ház tökéletes volt. – Magamat fogom a házhoz alakítani. Heverni benne és gondolkodni, pihenni benne és dolgozni, de leginkább nézelődni, előre és hátra. De hiszen itt minden irányba előre van, innen végtelen a kilátás, mindenhol közel a völgy, közel a domb és az ég. De közel a kert és közel az út, és a fűzbarkákért is csak ki kell nyújtanom a kezemet. – Volt Andrást korábban nem érdekelték a fűzbarkák, most magáénak kezdte érezni a völgy rezgő-bomló ajándékait.

– Megveszem – rövid számvetést is csinált, nyereséges esztendő tudott maga mögött. – Idejövök, naponta idekocsizni ugyanannyi idő, mint kidöcögni a mostani lakásba, az elővárosba. Idehozom anyámat is! – szölte tovább a gondolatot. – Ne kínlódjon a családdal az öreg házban, ahonnan előbb-utóbb úgyis kitúrják. Innen naponta bevihetem a fővárosba, hetente hazautazhat a faluba, a sajátjában lakhat. A kert ad munkát, örömet, elfoglaltságot, évente azért hivatok egy kertészt, az elvégzi a munka nehezét.

Volt András kiszállt a kocsiból, elment egészen a kerítésig, meg is markolta a farragott fadárdákat. A kert csendes volt és nyugodt. Előre került a kapubejáróhoz. Névtáblát nem látott rajta, az ajtó üveges részét és az útra néző ablakokat függöny takarta. Volt András a ház körül nem látott kutyaólat, ezen csodálkozott. Édesanyjának borzas kutyája volt, olyan puliféle.

Mesélt anyjának a házról. Mondta, hogy szép ház, masszívan megépített ház, tágas és teraszos, ott a patak a völgyben, és hogy a távolsági autóbussz megálló is alig száz méterre van, az elágazásnál. Hallgatta a saját szavait, mosolygott hirtelen támadt ékesszólásán. Anyja érdeklődéssel figyelte, hol álmélkodva, hol hitetlenkedve ingatta a fejét.

– Megérdeklődöm a faluban! – suta volt a mondat, Volt András ezzel vásárlási szándékát jelezte édesanyjának. Hogy az övé legyen az a szép ház ott, az út mellett. Hétfőn később indult vissza a fővárosba, mint szokott, nem volt ideje semmit

megkérdezni, de egy pillantást vetett a házra, a reggeli fény most a másik oldaláról érte, mint péntek este, szinte lebegni látszott a ködpárás völgy fölött.

Mindennap gondolt a házra, perceket lopott el maga számára a munkaidejéből, fölidézte a ház egy-egy részletét, elhessegette magától a gondolatban fölépített képet, aztán ismét előbányászott emlékezete mélyéről valami apróságot. A jogászuknál óvatosan érdeklődött „az ilyen vidéki házak” felől.

Pénteken hosszabban húzódott el a délutáni tárgyalás, mint Volt András számított rá, már esteledett, amikor kocsijába szállt. Aggódott, vajon megismeri-e este is a házat. Persze, hogy megismerte, az alkony sötétbe borította az erdőt az út másik oldalán, de a ház kifehérlett a félhomályból. Ráadásul aznap korán jött föl a hold, éppen a völgy fölött állt. Volt András, mint a sajátját nézte a házat az út mellett, és elégedett volt választásával.

Valami jóleső örömmel ölelte meg az édesanyját, és mintha ő is másképp fogadta volna fia érkezését, várta a híreket a titokzatos házról, amely már kastéllyá vagy csodás mesekertté vált az elbeszélések során.

– Megnézzük, anyám! – erősködött Volt András.

– Meg, meg, fiam! – biztatta és nyugtatta egyszerre az édesanyja.

– Holnap elkocsikázunk és körüljárjuk! – Volt András a gyors döntések embere volt.

– Holnap sütök, fiam, hiszen tudod. De legközelebb... – az idős asszony szeme nevetett. A fia örömének, meg a magáénak.

Hétfőn reggel a községi önkormányzatot zárva találta Volt András, haragosan ült vissza a kocsiba. A hét folyamán kétszer is próbált beszélni velük telefonon, de se a címet, se a tulajdonost nem tudta, így nehezen értettek szót. Volt András azért bement a bankba, meg utánanézett néhány kinnlevőségének is.

Pénteken, kora délután beállt a kocsisorba, araszolt hazafelé, araszolt az út menti ház felé. Amint odaért, kiállt a füves parkolóra. Kezét a kormányon nyugtatta.

A házban és a kertben emberek nyüzsögtek. Hangos ordítózásuk túlharsogta az elsuhanó autók zaját, és megrettentette Volt András. A ház ablakai nyitva, bentről tomboló zeneszó áradt kifelé, kintről két táskarádió nyávogott vissza másféle hangzavart.

A fűben félmeztelen férfiak heverték, legtöbbjük mezítláb, kezüket-lábukat szétvetették, körülöttük szerte sörösüvegek, meg egy letört nyakú demizson. Valaki szétaposta a bambuszcsérjéket, amikor közibük zuhant. A kerítés lécei közt egy pocakos férfi hosszasan vizelt kifelé, mit se törődve a kocsisor álló autóival. A kert sarkában a sziklakert köveit széthajigálták, egy kiszakadt cementes zsákból szürke por szállt föl.

Bentről csúnya asszonyi veszekedés és időnként még riasztóbb, éles hangú röhögés hallatszott. Kövezetre zuhanó fazekak csörömpölése riasztotta föl Volt András. Elrettenve nézett körül, és gyomra összerándult a fülsértő zajokra.

A terasz sarkánál szerelmespár nyelvelte egymást, hevenyészett szeretkezésbe kezdtek, miközben ki-kilestek a kert felé, és be-bekiabáltak az ablakon.

A kert másik oldalán szabad tűzön főztek valamit, a fűre fekete koromfoltot égett a tűz. Egy férfi gázolajat öntött a pislogó tűzre, a láng huhogva fellobbant, a gázolaj bűze Volt András orráig hatolt. A láng elborította a kondért, amely a tűz fölött himbálózott, a férfi a kondér láncához kapott, siettében az egészet a földre rántotta.

A támadt zajra két asszony iszonyú ordítással rohant ki a házból, a férfira támadtak, és útszéli mocskolódások közepette ütlegetni kezdtek. Az elhaladó autókban kifütyentettek és rájuk dudáltak, biztatták egyiket-másikat, tanácsokat üvöltöztek a kertben mulatozók felé.

Volt András megkövülten ült a kormánynál, kesztyűjén átütött a veríték. Nem mozdult, az autó se mozdulhatott az egybefüggő kocsisor mellett, az útszélre szorítva. Szeme előtt sorra bukkantak föl és sorra omlottak össze a ház, a kert részletei, szemét-fülét bezárni, lelakatolni akarta, hogy ne tudjon semmit erről az irtózatról.

Már csak a visszapillantó tükröt nézte, amint tehetett, visszatorolt az autófolyamba. Szeme rezzenetlenül tapadt az előtte araszoló kocsi lámpáira. Bekapcsolta az autórádiót.

